

Aan: Algemene Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Betreft: Commissiedebat IMVO d.d. 2 december 2021

Amsterdam, 25 november 2021

Geachte Kamerleden,

Op 2 december vindt het Commissiedebat IMVO plaats. Het MVO Platform is verheugd dat met de publicatie van de bouwstenen voor IMVO-wetgeving eindelijk concrete stappen richting een verplichting voor verantwoord en duurzaam ondernemen worden gezet. Tegelijkertijd is er een groot risico dat het kabinet nu achterover gaat leunen, terwijl dringende actie vereist is. Daarom roept het MVO Platform de Kamer op om **wetgeving voor verantwoord ondernemen in Nederland** in te voeren, als opstap naar ambitieuze EU-regels.

In april 2020 kondigde Eurocommissaris Reynders een EU-voorstel aan dat in het eerste kwartaal van 2021 gepresenteerd zou worden. Inmiddels is dat al uitgesteld naar 15 of 22 december, maar het is onduidelijk of deze datum daadwerkelijk gehaald zal worden. Daarna zal de daadwerkelijke inwerkingtreding van Europese regels naar schatting nog [vijf tot zeven jaar op zich laten wachten](#). Ook wordt er momenteel in Brussel, waar het bedrijfsleven een buitengewoon grote invloed heeft, door met name de Europese brancheorganisaties sterk tegen EU-wetgeving gelobbyd.¹ Bovendien is het momenteel **onduidelijk** of er binnen de 27 EU-lidstaten voldoende draagvlak bestaat voor een impactvolle en uitvoerbare wet.

Eigen verantwoordelijkheid van Nederland

Met het aannemen van de Wet Zorgplicht Kinderarbeid door de Eerste Kamer in 2019 heeft Nederland ook een eigen verantwoordelijkheid om wetgeving voor verantwoord ondernemen in te voeren. Op dit moment maakt het kabinet de zeer zorgwekkende keuze om deze democratisch aangenomen wet **naast zich neer te leggen**. Het zou onbegrijpelijk zijn als de Kamer en het (nieuwe) kabinet mogelijke wetgeving uit Europa afwachten, die op zijn vroegst pas acht jaar na aanneme van de Wet Zorgplicht Kinderarbeid in werking treedt. De overheid heeft tenslotte een eigen verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat Nederlandse bedrijven niet betrokken zijn bij schendingen en vrijwillige instrumenten scoren een dikke onvoldoende.

Een Nederlandse wet, die rekening houdt met de Nederlandse ervaring met de IMVO-convenanten en ondersteuning van bedrijven, kan als inzet dienen voor het Europese proces, naast de Franse [Loi de Vigilance](#) en de Duitse [Sorgfaltspflichtengesetz](#). Zo kan Nederland samen met die landen ook daadwerkelijk ervoor zorgen dat slachtoffers van bedrijfsmisstanden worden geholpen.

In Frankrijk en Duitsland, twee van de belangrijkste handelspartners van Nederland, bestaat al MVO-wetgeving op basis van de OESO-richtlijnen. De bouwstenen van het kabinet en het [wetsvoorstel Verantwoord en Duurzaam Internationaal Ondernemen](#) volgen eveneens de zes stappen van due diligence in de OESO-richtlijnen. Dat schept duidelijkheid voor bedrijven, omdat **hetzelfde normenkader** van toepassing is. Ook leidt nationale wetgeving niet tot problemen of concurrentienadelen binnen de interne markt, volgens onderzoek van de hoogleraren Scheltema en Van Dam in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken.²

Het wetsvoorstel Verantwoord en Duurzaam Internationaal Ondernemen en de bouwstenen voor IMVO-wetgeving liggen klaar. Kamer en kabinet kunnen dus nú aan de slag met een Nederlandse wet. Ter vergelijking: in Duitsland stemde het parlement in juni 2021 in met de invoering van MVO-wetgeving per 1 januari 2023 (**slechts anderhalf jaar later**).

¹ Zie het rapport [Off the Hook?](#) van Corporate Europe Observatory en het artikel [Verhinderen, Vertragen, Verzwakken](#) van SOMO.

² C. van Dam & M. Scheltema (2020), [Opties voor afdwingbare IMVO-instrumenten](#), p. 103-104.

- ➔ Het MVO Platform roept de Tweede Kamer op om het initiatief te nemen tot de ontwikkeling van nationale wetgeving, o.a. door steun uit te spreken voor het wetsvoorstel Verantwoord en Duurzaam Internationaal Ondernemen.
- ➔ Het kabinet moet eerdere beloftes aan de Eerste Kamer over de uitwerking van de Wet Zorgplicht Kinderarbeid alsnog nakomen en zo snel mogelijk de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) aan de Kamer voorleggen.

Stem in met ambitieuze, heldere bouwstenen

De bouwstenen voor wetgeving van het kabinet vormen een duidelijk en ambitieus raamwerk voor MVO-wetgeving. Het is positief dat de bouwstenen duidelijk maken dat wetgeving alle zes stappen van due diligence, in lijn met de OESO-richtlijnen, moet omvatten. Ook positief is dat het kabinet invulling geeft aan de motie-zorgplicht uit december 2020³, inzet op een combinatie van positief en repressief toezicht en het belang van klachtenmechanismen benadrukt. **Het is belangrijk dat de Kamer deze bouwstenen steunt.**

Het MVO Platform verwelkomt de keuze van het kabinet om wetgeving te laten gelden voor alle bedrijven met meer dan 250 werknemers en middelgrote bedrijven (50-250 werknemers) in risicosectoren. Toch is het belangrijk dat Nederlandse MVO-wetgeving ook kleinere bedrijven verplicht om te ondernemen met respect voor mens en milieu. Een klein bedrijf kan immers ook betrokken zijn bij ernstige misstanden in zijn ketens. Proportionaliteit is al ingebed in de OESO-richtlijnen: het proces voor *gepaste* zorgvuldigheid moet in verhouding staan tot de ernst, omvang en onomkeerbaarheid van de IMVO-risico's waarmee het bedrijf te maken heeft, de grootte van het bedrijf en de positie van het bedrijf in de keten.⁴ Middelgrote en kleine bedrijven hebben in veel gevallen eenvoudiger ketens, minder toeleveranciers dan grote bedrijven en onderhouden vaker persoonlijke en langdurige relaties met leveranciers. Hierdoor is het voor hen vaak gemakkelijker om risico's in ketens in kaart te brengen en actie te ondernemen.

- ➔ Zet in op een verplichting tot verantwoord internationaal ondernemen voor alle bedrijven in Nederland. De invulling daarvan hangt af van de risico's op misstanden, niet van de bedrijfsgrootte.

Wetgeving voor verantwoord ondernemen vraagt bedrijven om een proportionele inzet te leveren voor het voorkomen van mensenrechtenschendingen en milieuschade in waardeketens. Het ATR-onderzoek laat zien dat dit extra inspanning voor het bedrijfsleven met zich meebrengt, maar benadrukt tegelijkertijd dat deze kosten momenteel worden afgewenteld op mens en maatschappij in waardeketens.⁵ Ook leidt een due diligence-plicht volgens het onderzoek tot significante voordelen voor bedrijven (o.a. goed werkgeverschap, betere toegang tot kapitaal, betere reputatie, competitieve voordelen), en zeker ook voor mkb'ers (kortere ketens, beter management, meer transparantie richting consument). Bedrijvenorganisaties lijken weinig oog te hebben voor deze baten.

- ➔ Betrek ook de verwachte baten in het beoordelen van de impact van regels voor verantwoord ondernemen.

Sectorale samenwerking

Het MVO Platform maakt zich zorgen om de terugtrekking van de overheid uit het beleid voor sectorale samenwerking. Na de kritische evaluatie van het IMVO-convenantenbeleid door het KIT⁶, waar de zwakke rol van de overheid in veel convenanten duidelijk naar voren kwam, kiest het kabinet ervoor om zich nog verder terug te trekken, in plaats van met de aanbevelingen aan de slag te gaan. Nieuwe 'samenwerkingsinitiatieven' moeten vooral uit het bedrijfsleven zelf komen en de overheid zit niet meer aan tafel om de kwaliteit te bewaken. Deze keuze van de overheid brengt het risico met zich mee dat deze initiatieven helemaal niet meer van de grond komen: nu al trekken organisaties zich terug uit de onderhandeling voor de opvolger van het kleding- en textielconvenant.⁷ Totdat wetgeving van kracht wordt zou het beleid voor sectorale samenwerking tussen overheden, bedrijven, vakbonden en maatschappelijke organisaties één van de

³ Motie-Voordewind over een algemene zorgplicht voor bedrijven overeenkomstig de OESO-richtlijnen ([Kst. 26485-345](#)).

⁴ Lees verder in het visiestuk over [verantwoord ondernemen en het midden- en kleinbedrijf](#) van het MVO Platform (2021).

⁵ Zie ATR (2021), [Responsible Business Conduct and Better Regulation](#), p. 41-43.

⁶ Zie ook de reactie van het MVO Platform op de [convenantenevaluatie](#).

⁷ Arisa doet bijvoorbeeld [niet mee](#) aan onderhandelingen voor de opvolger van het kleding- en textielconvenant.

belangrijkste IMVO-beleidsinstrumenten van de overheid moeten zijn, en ook als er straks wetgeving is blijft multistakeholdersamenwerking in sectoren een zeer relevant onderdeel van de doordachte mix van beleidsinstrumenten. De overheid dient daarom juist in te zetten op verbetering van samenwerkingsinitiatieven en haar eigen rol daarin. Deze inzet sluit ook aan bij de plicht van overheden om mensenrechten in waardeketens te beschermen, waaraan Nederland zich via de UN Guiding Principles aan heeft gecommiteerd.

- ➔ De overheid dient nieuwe onderhandelingen voor sectorale samenwerkingsinitiatieven aan te jagen en zelf een prominente rol in te nemen, bijvoorbeeld door concrete toezeggingen te doen over de inzet van het inkoopbeleid en ambassades.
- ➔ De overheid dient te zorgen voor voldoende financiering van nieuwe initiatieven en de onderhandelingen daarvoor, in lijn met de aangenomen motie hierover uit december 2020.⁸

Actualisering van de OESO-richtlijnen

Nu de bouwstenen en andere wetgevingstrajecten de OESO-richtlijnen als basis nemen is het van belang dat OESO-richtlijnen de nieuwste en hoogste standaarden op het gebied van maatschappelijk verantwoord bevatten. De OESO inventariseert momenteel of de Richtlijnen aan herziening toe zijn. Tot op heden spreken te weinig landen zich publiekelijk uit voor een herziening en dat is hard nodig om dit proces in gang te zetten. Het MVO Platform [roept daarom de minister op](#) om zo spoedig mogelijk steun uit te spreken voor deze actualisering en samen met andere koploperlanden maatschappelijk verantwoord ondernemen ook via deze route verder te brengen.

- ➔ Kan de Kamer bij de minister aandringen op actieve inzet van Nederland voor het actualiseren van de OESO-richtlijnen?

Verantwoorde waardeketens bevorderen via het inkoopbeleid

In de beleidsnota *Van Voorlichten tot Verplichten* onderstreept het kabinet ook het belang van het inkoopbeleid van de Rijksoverheid om verantwoorde waardeketens te realiseren. De ministeries van Binnenlandse en Buitenlandse Zaken hebben aangekondigd voor het eind van 2021 een uitvoeringsagenda aan de Kamer te sturen, waarin zij aangeven hoe het beleid voor Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) wordt verbeterd. In 2020 werden de ISV slechts toegepast bij tien procent van de aanbestedingen van de Rijksoverheid waarvoor het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen relevant is.⁹ Het is belangrijk dat hier ambitieuze stappen in worden gezet en politieke druk kan daarom nuttig zijn. Het MVO Platform ziet een aantal mogelijkheden voor verbetering:¹⁰

- ➔ Kan de minister toezeggen de nu zeer kortlopende pilot (3 maanden) voor de ondersteuning van [overheidsinkopers bij het toepassen van de ISV](#) te verlengen naar 2022 en daarna?
- ➔ Kan de minister toezeggen zich in te zetten voor het verplichten van de toepassing van de ISV voor alle aanbestedingen van de Rijksoverheid in hoogrisicosectoren?
- ➔ Kan de minister een doelstelling formuleren voor de toepassing van de ISV als gunningscriterium?

Tenslotte, terugkomend op ons pleidooi voor nationale wetgeving als opstap naar Europa. Het gaat hier ook om politiek leiderschap: durft Nederland de stap te zetten om leidend in Europa te zijn met goed doordachte, ambitieuze MVO-wetgeving?

Uiteraard zijn wij graag bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Gisela ten Kate en David Ollivier de Leth

⁸ Motie-Van den Hul/Van den Nieuwenhuijzen over het continueren van de ondersteuning van en betrokkenheid bij IMVO-convenanten ([Kst. 26485-341](#)).

⁹ [Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2020](#), p. 51-55.

¹⁰ Zie ook het visiestuk van het MVO Platform over [verantwoord inkoopbeleid](#).